

VERHAEGEN, Arthur Théodore, ingenieur, pionier van de katholieke arbeidersbeweging, publicist (Brussel 31 augustus 1847 - Elsene 11 september 1917).

Kleinzoon van Théodore Verhaegen, de stichter van de Vrije Universiteit te Brussel. Deed middelbare studie aan het Jezuïetencollege Saint-Michel te Brussel en promoveerde tot gegradueerde in de letteren en tot bouwkundig ingenieur (1870) te Gent.

Als medestichter en voorzitter van de Antisocialistische Werkliedenbond van Gent (1890) en vooral van de Belgische Volksbond (1891) had Arthur Verhaegen een duidelijke invloed op de arbeidersbeweging die binnen de christen-democratie op het eind van de 19de eeuw tot ontwikkeling kwam. Samen met andere vooruitstrevende burgers heeft hij het zelfstandig christelijk syndicalisme voorbereid. Minder belangrijk was zijn loopbaan als politiek mandataris: gemeenteraadslid van Merelbeke (1883-'92), provincieraadslid en bestendig afgevaardigde van Oost-Vlaanderen (1891- resp. 1892-1900), volksvertegenwoordiger voor het arrondissement Gent-Eeklo (1900-'17).

Verhaegen heeft de sociale inhoud van de V.B. niet onderkend ofwel deze bewust verwaarloosd ten voordele van de ontvoogding van de katholieke arbeidersklasse in België. Franstalig van opvoeding en onderwijs leerde hij nochtans Nederlands om met de Vlaamse arbeider in contact te komen. Dit bleef blijkbaar een louter individualistische verhouding, zonder enige verbondenheid met het Vlaamse volk.

Verhaegen beschouwde de aanwezigheid van

Franssprekenden in Vlaanderen en van Nederlandstaligen in de Waalse provincies als een uiting van de gewenste „versmelting” van Vlamingen en Walen. Inzake onderwijs verdedigde hij het principe van de taalkeus der ouders en pleitte daarom voor een tweetalig onderwijsnet in Vlaanderen, van de lagere school tot de universiteit. In 1911 diende hij een wetsvoorstel in met betrekking tot de vernederlandsing van de Gentse universiteit. Het bepaalde dat de regering, rekening houdend met de taalkeus van de studenten, Nederlandstalige colleges kon organiseren in de Rijksuniversiteiten van Gent en Luik. Dit voorstel werd van Vlaamse zijde afgewezen.

Als voorzitter van een overwegend Vlaamse arbeidersorganisatie en als politiek mandataris van een Vlaams gewest nam Arthur Verhaegen in de Vlaamse kwestie een star standpunt in. Dit vloeide voort uit de bezorgdheid de christelijke arbeidersbeweging te beveiligen tegen mogelijke verdeeldheid, maar ook uit een zeker paternalisme en liberaal individualisme, wellicht te verklaren door de burgerlijke afkomst van Verhaegen.

WERKEN : *Les 50 dernières années de l'ancienne Université de Louvain (1740-1797). Essai historique* (1884); - Jules Lammens *et les œuvres catholiques. Esquisse biographique* (1909); - *Vingt-cinq années d'Action sociale* (1911); - talrijke politieke en sociale artikelen en brochures.

LITERATUUR : *Het wetsvoorstel van Verhaegen over het Vlaamsch in het hooger onderwijs* (Vlugschrift van de Katholieke Oud-Hoogstudentenbond van Oost-Vlaanderen, 1911); - (L. de Raet), *Aan de Vlaamsche Bevolking. Verzet tegen het Wetsontwerp Verhaegen* (1911); - A. van Hecke, *Arthur Verhaegen*, in *Almanach de la Générale Gantoise des Etudiants Catholiques*, XIII (1914, p. 191-200); - G. Goyau, *Un organisateur social: Arthur Verhaegen (1847-1917)*, in *Portraits catholiques. Précurseurs* (1921, p. 199-252); - G. Gabriël, *Baron Arthur Verhaegen* (1931); - K. van Isacker, *Werkelijk en wettelijk land. De katholieke opinie tegenover de rechterzijde, 1863-1884* (1955); - R. Rezsöhazi, *Origines et formation du catholicisme social en Belgique, 1842-1909* (1958); - K. van Isacker, *Averechtse democratie. De Gilden en de christelijke democratie in België, 1875-1914* (1959); - L. Wils, *De oorsprong van de kristen-democratie. Het aandeel van de Vlaams-demokratische stroming* (1963); - S.H. Scholl, *150 jaar katholieke arbeidersbeweging in België (1789-1939)*, II (1965); - R. Rock, *Vlaamse pioniers: Bruggeman, Eylembosch en Verhaegen*, in *Zij bouwden voor morgen. Figuren uit de christelijke arbeidersbeweging* (1966).

MARC D'HOKER